

Haas gegn Sviss

Dómur frá 20. janúar 2011

Mál nr. 31322/07

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

Réttur til að taka eigið líf. Jákvæðar skyldur.

1. Málsatvik

Kærandi, Ernst G. Haas, er svissneskur ríkisborgari fæddur árið 1953 og býr í Meltingen í Sviss. Hann hefur þjáðst af alvarlegum sjúkdómi í u.þ.b. tuttugu ár og vill af þeim sökum binda enda á líf sitt. Kærandi hefur tvisvar sinnum reynt að svipta sig lífi án árangurs. Í kjölfar þess reyndi hann að verða sér úti um tiltekið lyf, sodium pentobarbital, sem myndi gera honum unnt að enda líf sitt með fljótvirkum, öruggum og virðulegum hætti. Lyfið er lyfseðilsskylt og neituðu lækna að ávísa því til hans.

Í júlí árið 2005 fór kærandi þess á leit við yfirvöld að þau útveguðu honum lyfið án lyfseðils. Hann hélt því fram að á yfirvöldum hvíldi jákvæð skylda á grundvelli 8. gr. sáttmálans til að gera honum kleift binda enda á líf sitt án áhættu og sársauka. Yfirvöld höfðu málaleitan kæranda og var sú niðurstaða staðfest af stjórnsýsludómstól. Hæstiréttur Sviss komst að þeirri niðurstöðu að í málinu reyndi ekki á rétt borgaranna til þess að fá að svipta sig lífi heldur rétt þeirra til að fá til þess aðstoð ríkisins eða þriðja aðila. Síðarnefndu réttindin væri ekki hægt að leiða af sáttmálanum.

2. Meðferð málsins fyrir Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi byggði kæru sína á 8. gr. sáttmálans og hélt því fram að brotið hefði verið á rétti hans til að fá að binda enda á líf sitt á öruggan hátt með virðingu með því að neita honum um að fá framangreint lyf í þessu skyni.

Niðurstaða

Dómstóllinn féllst á að réttur einstaklings til að ákveða hvenær og hvernig hann vildi binda enda á líf sitt væri hluti af rétti til einkalífs. Ekki var fallist á að kæruefni málsins félli innan þessara réttinda þar sem kæran laut að því að ríkið bæri jákvæða skyldu til að liðsinna kæranda við að fremja taka líf sitt með tilteknum hætti.

Dómstóllinn rakti að ekki væru samræmd viðhorf í aðildarríkjunum um hvert væri inntak réttar borgarans til að binda enda á líf sitt. Í Sviss væri aðstoð við sjálfsvíg aðeins refsíæm ef sýnt væri að hún væri byggð á eigingjörnum hvötum. Meirihluti ríkja virtist aftur á móti leggja meiri áherslu á að vernda líf borgarans heldur en rétt hans til að enda líf sitt. Af þessum sökum hefðu aðildarríkin vítt svigrúm til mats um hvernig þau höguðu reglum um efnið.

Dómstóllinn taldi að þótt kærandi hefði óskað þess að geta endað líf sitt með tilteknum hætti væri lögmætt markmið að baki takmörkunum á aðgengi að lyfinu sem hann ásældist, sem væri að sporna við því að fólk tæki vanhugsaðar skyndiákvæðanir um svo mikilvægt málefni og að lyfið yrði misnotað. Þetta var sérstaklega talið eiga við í ríki eins og Sviss þar sem heimilt væri að aðstoða við sjálfsvíg.

Dómstóllinn taldi að ekki mætti vanmeta þá hættu sem skapaðist þegar löglegt væri að aðstoða mann við sjálfsvíg. Á aðildarríkjunum hvíldi beinlínis sú skylda að setja ákveðnar skorður við því að maður gæti tekið eigið líf og skera þyrfti úr um hvort viðkomandi væri raunverulega bær til þess að taka slíka ákvörðun. Það fyrirkomulag, sem gildi í Sviss, var talið vera í samræmi við þetta. Einstaklingur sem vildi enda líf sitt varð að fá mat sérfræðings á andlegu ástandi sínu og loks fá umrætt lyf ávísað af sérfræðingi. Dómstóllinn taldi að ekki útséð um það í máli kæranda hvort hann gæti fengið liðsinni sérfræðinga til að enda líf sitt. Í ljósi alls þessa taldi dómstóllinn að ekki hefði verið brotið gegn réttindum kæranda samkvæmt 8. gr. sáttmálans.